

Магістр 2 курсу

факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Обґрунтовано теоретичні аспекти судово-економічної експертизи фінансових результатів діяльності підприємства та вдосконалено її визначення і зміст. Визначено термін СЕЕ фінансових результатів діяльності підприємства шляхом розкриття сутності понять "СЕЕ" та "фінансові результати".

Аннотация. Обоснованы теоретические аспекты судебно-экономической экспертизы финансовых результатов деятельности предприятия и усовершенствованы ее определение и содержание. Определен термин СЭЭ финансовых результатов деятельности предприятия путем раскрытия сущности понятий "СЭЭ" и "финансовые результаты".

Annotation. Theoretical aspects of forensic economical examination (FEE) of the financial results of a company are grounded and its definition and content are improved. The definition of FEE of financial performance of a company by means of disclosing the nature of concepts "FEE" and "financial results" is determined.

Ключові слова: судово-економічна експертиза, фінансові результати, підприємство.

У сучасних умовах господарювання спостерігається зростання кількості економічних злочинів, розкриття яких стає неможливим без знань судово-економічної експертизи (далі – СЕЕ). Значна кількість порушень економічного законодавства знаходить своє відображення при формуванні підприємством фінансових результатів.

Проблематика вивчення теоретичних основ СЕЕ фінансових результатів діяльності підприємства розглядається у наукових працях вітчизняних учених, а саме: Сторожук Н. І. [1], Остап'юк Н. А. [2], Мумінова-Савіна Г. Г. [3], Понікарова В. Д. [4]. та ін. Вони звертають увагу на загальнотеоретичні і методологічні основи застосування СЕЕ, методику й організацію проведення економічної експертизи. Однак незважаючи на значні напрацювання вчених, у вітчизняній та зарубіжній економічній літературі сьогодні не достатньою мірою досліджено теоретичні аспекти проведення СЕЕ фінансових результатів діяльності підприємства, тому ця тема є актуальною та потребує подальших досліджень.

Метою статті є теоретичне обґрунтування СЕЕ фінансових результатів діяльності підприємства та вдосконалення її визначення і змісту.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

© Салащенко І. М., 2012

обґрунтувати визначення СЕЕ фінансових результатів діяльності підприємства шляхом розкриття сутності понять "СЕЕ" та "фінансові

результати", удосконалити його та узагальнити зміст СЕЕ фінансових результатів діяльності підприємства.

Для досягнення мети були використані такі методи, як аналіз, синтез, узагальнення та систематизація.

Для того щоб дати визначення поняттю СЕЕ фінансових результатів, необхідно окремо розглянути терміни "судово-економічна експертиза" та "фінансові результати".

У навчальній літературі немає єдиного підходу до визначення поняття "СЕЕ", а це призводить до помилкових тверджень щодо його розуміння. На думку Ф. Бутинця, плутанина понять пов'язана з тим, що проблемами СЕЕ займалися здебільшого юристи. Тому не зверталася увага на методику дослідження безпосередніх об'єктів СЕЕ та допускалися помилки у визначенні її предмета, об'єктів, функцій і завдань [1].

Так, Остап'юк Н. А. визначає СЕЕ як здійснювану в певній процесуальній формі діяльність обізнаних осіб з вирішення питань, поставлених перед ними слідчим або судом [2]. Мумінова-Савіна Г. Г. [3], дає таке визначення цього поняття: це дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, яке в межах чинного законодавства здійснюється особою, яка володіє спеціальними знаннями в галузі бухгалтерського обліку, з метою подання висновку стосовно кола питань, поставлених органами дізнання, попереднього слідства чи суду.

Найбільш поглиблене визначення дає Понікаров В. Д. [4], який під терміном "СЕЕ" розуміє процесуальну форму дослідження на основі спеціальних знань у різних сферах економіки, господарського аналізу, ревізії та контролю первинних облікових документів, бухгалтерських та податкових реєстрів і фінансової звітності суб'єктів господарювання різних форм власності з метою вирішення широкого кола питань, що виникають при розслідуванні економічних злочинів та судовому розгляді господарських суперечок [4].

Таким чином, існує декілька підходів до визначення СЕЕ. Спираючись на результати дослідження, автором запропоноване таке визначення: СЕЕ – це процесуальна дія на основі спеціальних знань у різних сферах економіки, господарського аналізу, ревізії та контролю, бухгалтерських та податкових реєстрів та фінансової звітності, за допомогою якої визначається економічна суть помилки або шахрайства, виявленого в процесі різних форм економічного контролю, та яка направлена на встановлення істини.

Оскільки предметом дослідження судово-економічної експертизи є фінансовий результат, тому необхідно розглянути сутність цього поняття.

Фінансовий результат – це виражений у грошовій формі економічний підсумок господарської діяльності організації в цілому і її окремих підрозділів [5]. На думку Калайтана Т. В., фінансові результати проявляються у вигляді прибутків (у випадку ефективної діяльності) чи збитків (у протилежному випадку) [6].

Найбільш точно надають визначення поняття Дорогань Л. О. та Дорошенко А. П., які зазначають, що фінансовий результат – це економічний підсумок виробничої діяльності суб'єкта господарювання, виражений у вартісній (грошовій) формі. Окрім вартісного виміру результатів фінансово-господарської діяльності, для користувачів інформації важливе значення мають відносні показники фінансових результатів – значення рентабельності, які характеризують відносний (у відсотках) ступінь прибутковості вкладеного капіталу в цілому і за його структурою, здійснених витрат чи отриманого доходу [7].

Узагальнюючи розглянуті формулювання, можна констатувати, що визначення фінансового результату не до кінця опрацьовано, що впливає на практику проведення судово-економічної експертизи.

Спираючись на наведені тлумачення, на думку автора, під судово-економічною експертизою фінансових результатів діяльності підприємства необхідно розуміти процесуальну дію дослідження інформації про фінансовий стан, отримання фінансових ресурсів, пов'язаних з виробництвом і реалізацією товарів, операціями на ринку капіталів, за допомогою спеціальних знань у сфері бухгалтерського обліку, економічного аналізу та фінансово-господарського контролю з метою вирішення широкого кола питань, поставлених органами дізнання, попереднього слідства чи суду.

Для більш детального розгляду теоретичних основ СЕЕ фінансових результатів діяльності підприємства необхідно визначитися з її змістом, який розкривається через предмет, мету та завдання експертизи.

Предметом СЕЕ фінансових результатів діяльності підприємства є господарські процеси та операції, пов'язані з визначенням витрат, доходів і фінансових результатів діяльності, а також відносини, що виникають при цьому всередині підприємства і за його межами.

Мета СЕЕ фінансових результатів діяльності – сформулювати думку щодо достовірності, об'єктивності, правдивості й законності відображення в бухгалтерському обліку й фінансовій звітності доходів, витрат і фінансових результатів.

За допомогою вирішення окремих конкретних завдань досягається мета СЕЕ фінансових результатів. До таких завдань належать: перевірити, чи відповідають показники за доходами, витратами і фінансовими результатами "Звіту про фінансові результати" в усіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок його підготовки; перевірити достовірність показника прибутковості акцій; зіставлення показників за доходами, витратами і фінансовими результатами з відповідними показниками минулого року, з плановими завданнями; підтвердити або спростувати інформацію про доходи, витрати і фінансові результати діяльності, відображені у "Звіті про фінансові результати".

Таким чином, за результатами проведеного теоретичного дослідження автором запропоновано визначення СЕЕ фінансових результатів діяльності підприємства, враховуючи предметну область перевірки. Стосовно змісту СЕЕ фінансових результатів діяльності підприємства, то він розкривається через мету, предмет та завдання. Напрямом подальшого дослідження може бути вивчення інших складових, що описують теоретичні СЕЕ фінансових результатів діяльності підприємства.

Наук. керівн. Мултанівська Т. В.

Література: 1. Сторожук Н. Судово-бухгалтерська експертиза: критичний огляд нормативно-правового регулювання методології і організації [текст] / Сторожук Н. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 6. – С. 43–49. 2. Остап'юк Н. А. Обліково-аналітичне забезпечення бухгалтерської експертизи: теорія і методика : автореф. дис. канд. екон. наук / Н. А. Остап'юк. – К., 2006. – 18 с. 3. Мумінова-Савіна Г. Г. Судово-бухгалтерська експертиза : навч.-метод. посібн. / Г. Г. Мумінова-Савіна. – К. : КНЕУ, 2004. – 268 с. 4. Понікаров В. Д. Судово-економічна експертиза : навч. посібн. / В. Д. Понікаров, С. М. Попова, Попова Л. М. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 271 с. 5. Новый экономический словарь / под ред. А. Н. Азрилияна. – М. : Институт новой экономики, 2006. 6. Калайтан Т. В. Облік і аналіз фінансових результатів в управлінні діяльністю підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.06.04 / Укоопспілка. Львів. комерц. акад. – Львів, 2004. – 20 с. 7. Дорогань Л. О. Основні напрями оцінки фінансових результатів аграрних підприємств / Л. О. Дорогань, А. П. Дорошенко // Фінанси України. – 2011. – № 2. – С. 105–108.

